

Asia: VN/9807/2026

Lausuntopyyntö valtiovarainministeriön asetuksessa säädettävistä hyvinvointialueen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2027

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot ehdotettaviin muutoksiin

Orpon hallitusohjelmaan sisältyy kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustaminen ja julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaiseminen. Tavoitteena on toteuttaa tietovaranto, johon kootaan julkiselta sektorilta tietoja julkisista hankinnoista ja ostolaskuista koko hankinnan elinkaaren ajalta yhdisteltävässä ja vertailtavassa muodossa. Valtiokonttorin vastuulle on annettu hankintatietovarannon toteutushanke, jossa kehitetään vuosina 2025-2026 tiedonkeruujärjestelmä, hankintatietovaranto ja julkinen verkkopalvelu. Tämä tuo hyvinvointialueille ja kunnille uudet raportoitavat tietokokonaisuudet. Hyvinvointialueilta on pyydetty lausuntoa valtiovarainministeriön asetuksessa säädettävistä hyvinvointialueiden taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2027. Ne koskevat soveltuvin osin myös kaupunkeja ja kuntia.

Sastamalan kaupunki toteaa lausuntonaan, että kunnilla on lakisääteinen velvollisuus raportoida taloustietonsa Valtiokonttorin kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalveluun. Aikataulu laajennetuin tietosisällöin toimitettavien ostolaskujen toimittamisen aloittamiseen on hyvinvointialueiden osalta 1.10.2027 ja kuntien osalta 1.1.2028. Mikäli lain voimaantulo siirtyy, niin tulee myös tietojen toimittamisvelvollisuuden alkamisen siirtyä. Sastamalan kaupunki moittii asetuksen valmistelun ja toimeenpanon kireää ja epärealistista aikataulua, etenkin esitysten kohdissa, joiden toteuttaminen edellyttää tietojärjestelmämuutoksia. Kunnille suunniteltu laajennettu tietojen toimittamisvelvoite 1.1.2028 tulee liian nopeasti tietojärjestelmämuutosten toteuttamiseksi ja ottaen huomioon tietojärjestelmämuutosten tarpeen ja toteutuksen koskettaessa koko kuntakenttää.

Sastamalan kaupunki pitää asetettua tavoitetta kansallisen hankintatietovarannon ja julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaisulla hyvänä ja kannatettavana tavoitteena, jos se kyetään toteuttamaan kaupunkien ja kuntien jo nykyisin raskasta raportointitaakkaa rasittamatta. Suomen Kuntaliiton koosteessa kaupunkien ja kuntien normien keventämisehdotuksista 2024 kohdassa 75 esitetään kevennettäväksi Valtiokonttorille tapahtuvan talousraportoinnin tietosisältöä siten, että kerätään vain välttämättömiä ja suoraan kirjanpito- sekä raportointijärjestelmistä kohtuullisella

tiedonantorasituksella saatavia tietoja. Nyt esitetyissä muutoksissa ollaan etenemässä aivan päinvastaiseen suuntaan.

Hallituksen esitys hankintalain uudistukseksi (HE 2/2026) on annettu eduskunnalle 5.2.2026. Hallituksen esityksessä esitetään 10 %:n vähimmäisomistusvaatimusta sidosyksiköiden käytölle, mikä vaikuttaa merkittävästi useiden palvelujen järjestämiseen ja kuntien omiin hankintoihin. Merkittävällä osalla kuntia mm. talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut tulee järjestää uudelleen, mikäli hankintalain uudistus tullaan hyväksymään esitetyssä muodossa. Tehtävillä ratkaisuille on myös vaikutusta käytössä oleviin tietojärjestelmiin ja niiden valmiuteen vastata kasvaviin tietojen raportointivaateisiin. Yhteistyötä tulisi tehdä myös kilpailutusjärjestelmätoimittajien kanssa parhaiden ratkaisujen löytämiseksi.

Palveluluokitus HHTPP

Kommentit muutoksiin

-

Investointisuunnitelma HHIS

Yleiset kommentit muutoksiin ja aikataulumuutokseen (31.12 -> 31.5.)

-

Kommentit taulukkoon hs-t01: vastausvaihtoehtojen rajausta ja palveluryhmittely

Kommentit

-

Kommentit taulukkoon hs-t02: täydentävät tiedot ja tekstiosan erillisraportoinnista luopuminen

Kommentit

-

Kommentit taulukkoon hs-t03: pitkäaikaisten hyödykkeiden luovutukset

Kommentit

-

Ostolaskujen raportointi OTI ja OTU

Yleiset kommentit ostolaskutietojen raportointiin ja ehdotettuun aikatauluun (20.pv kuukausittain)

Yleiset kommentit ostolaskutietojen raportointiin ja ehdotettuun aikatauluun (20.pv kuukausittain)

- o Sastamalan kaupungin ostolaskujen määrä on 21.000 kpl, joista verkkolaskujen osuus on n. 90 %.

Tietojen toimittamisen aikataulujen realistisuus (1 krt/kk 20.pvä seuraavaa kuukautta mennessä).

o Ostolaskudatan edellyttäessä aineiston manuaalista läpikäyntiä ja tarkastamista ja mahdollisesti puuttuvien tietojen täydentämistä aineistoon, ei Sastamalan kaupunki pidä esitettyä ostolaskujen tietojen toimittamisen aikataulua realistisena ja mahdollisena. Tämä ei ole perusteltu myöskään kaupungin vähäisten talouden resurssien rationaalisen käytön näkökulmasta, koska esitetyillä vaatimuksilla prosessiin sisältyy henkilöstöresursseja vaativia manuaalisia toimintoja. Aikataulu aiheuttaa myös omat haasteensa vuosilomajärjestelyiden osalta. Mikäli ostolaskudatan käsittelyn prosessissa kyetään hyödyntämään tekoälyä ja saadaan prosessia automatisoiduksi, on esitetty aikataulu paremmin mahdollinen. Kaupunkien ja kuntien tulisi voida itse päättää niille tarkoituksenmukaisimman lähetysrytmin, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

OTI ostolaskujen tiliöintirivi, OTU ostolaskujen tuoterivit

o Ostolaskutietojen toimittamisen pilotoinnissa tuoterivitiedot tuli raportoida vain, jos ne olivat saatavilla verkkolaskulla. Pilotoinnissa tuoterivikohtaisista tiedoista aiheutui teknisiä ongelmia ja aineistossa ilmeni laadullisia puutteita. Esityksen mukaan tuoterivikohtaiset tiedot säädettäisiin kokonaan salassa pidettäväksi ja niitä luovutettaisiin eteenpäin rajoitetusti.

o Sastamalan kaupunki ei pidä tuoterivikohtaisten tietojen toimittamista perusteltuna. Kaupungin laskuissa ei nykyisellään käsitellä tuoterivejä ja se vaatisi tietojärjestelmämuutoksia. Toimittajien edellytykset vaadittujen tietosisällöin lähetettyjen laskujen lähettämiseen vaihtelevat ja tulee aiheuttamaan lisätyötä. Etenkin pienempien toimittajien osalta ongelmia laskujen tietosisällöistä tulee esiintymään. Tavoitteena tulee olla mahdollisimman automatisoitujen taloushallinnon prosessien toteuttaminen, ei manuaalisen työn lisääminen, johon tuoterivikohtaisten tietojen toimittaminen vääjäämättä johtaa. Tuoterivikohtaiset tiedot kasvattavat myös aineistojen kokoa (tuoterivikohtaisia tietoja voi olla useita sivuja) ja vaikeuttavat niiden toimittamista ja sujuvaa käsittelyä sekä lisäävät ICT-kustannuksia. Tuoterivikohtaisia tietoja ei myöskään saada täydellisinä toimitettua, joten aineisto jää osittain vaillinaiseksi. Pilotin tulosten perusteella tuoterivikohtaisten tietojen toimittamiseen liittyy teknisiä ongelmia ja aineistoon laadullisia puutteita. Edellä todettuja haasteita olennaisempaa on kuitenkin se, ettei Sastamalan kaupunki näe tuoterivikohtaisten tietojen toimittamisella selkeää hyötyä suhteessa niiden toimittamisen edellyttämiin panostuksiin ja tietojärjestelmämuutoksiin. Kuntia ei tule pakottaa tekemään tietojärjestelmämuutoksia, joita ne eivät omiin tarpeisiinsa nähden edes tarvitse. Ostolaskujen tiliöintiriveiltä saadaan riittävät tiedot hankintojen valvonnan toteuttamista varten. Kaupunkien ja kuntien kasvavaa tiedonantorasitusta ei kohtuuttomilla vaatimuksilla ja niistä aiheutuvilla kustannuksilla voida mitenkään hyväksyä.

Kommentit solutasoihin tietosisältöihin: onko tiedot toimitettavissa, mitä haasteita tiedon toimittamisessa voi olla (yksilöi solut joissa haasteita)

Kommentit

Hankintatietovaranto-hankkeessa otetaan käyttöön uusi kilpailutustunnus. Ostolaskuihin, jotka perustuvat Hankintailmoitukset.fi:ssä ilmoitettuun hankintaan tulee lisätä HILMA:ssa muodostuva kilpailutunniste. Kilpailutunniste raportoidaan ostolaskukohtaisesti. Mikäli hankintaa ei ole

ilmoitettu HILMA:ssa tulee hankintasopimus linkittää kaupungin oman organisaation yksilöivän tunnisteiden kautta ostolaskuihin. Kilpailutustunniste on saatavilla HILMA:sta hankinta- ja jälki-ilmoituksille, jotka on tehty 1.10.2023 jälkeen. Pilotissa osa pilotoijista toteutti integraation, jonka avulla se haki kilpailutustunnisteet HILMA:sta omaan järjestelmäänsä. Pienemmät kunnat arvioivat integraation kasvattavan kustannuksia. Pilotissa haasteeksi muodostui toimittajien osallistaminen tarvittavien tunnisteiden (kilpailutustunniste, salassapitomerkitä) lisäämisessä laskulle. Toteutuksen kannalta haasteellisia ovat myös tilanteet, jossa yhdellä laskulla laskutetaan useampaan eri kilpailutukseen ja sopimukseen kuuluvia sekä ei-kilpailutettuja tuotteita / palveluja.

Sastamalan kaupunki tunnistaa pilotoinnissa esille nousseet haasteet ja ongelmat. Prosessin toimivuuden kannalta olennaista on toimittajilta saatujen laskujen vaatimustenmukaisuus, koska puutteellisin tiedoin saadut laskut aiheuttavat niiden käsittelyn ja puuttuvien tietojen täydentämisen. Kilpailutustunniste ja salassapitotunnus tulee erikseen ilmoittaa toimittajalle, jotta toimittajan verkkolaskut tulisivat oikein. Kilpailutustunnisteiden ja salassapitomerkitöjen lisääminen laskulle edellyttää tietojärjestelmämuutoksia sekä laskujen käsittelyprosessissa manuaalisen tarkastamis- ja tietojen täydentämistyön lisääntymistä, ja täten lisäkustannuksia.

Sastamalan kaupunki toteaa, että vaatimukset tulee koskea vain HILMA:sta saataviin kilpailutustunnisteisiin ja jälkikäteistä kilpailutustunnisteiden ja salassapitotunnisteiden lisäämistä vanhemmille sopimukselle ei tule kunnilta ja kaupungeilta edellyttää.

Henkilötiedot ja välillisen paljastumisen riski: kuinka tunnistatte ja rajaatte pois ne tiedot, joita ei tule raportoida.

Kommentit

Henkilötietojen julkaisemiselle verkossa ole lainmukaista perustetta, ja henkilötiedot on suodatettava aineistosta pois. Sastamalan kaupungissa koko ostolaskudata käydään manuaalisesti läpi ja poistetaan aineistosta henkilötietoja sisältävät rivit (yksityiset henkilöt, toiminimiyritykset ja henkilöyhtymät). Tiliöintirivejä ollessa yli 65.000 kpl, on niiden läpikäynti työläs ja aikaa vievä prosessi.

Arvioi asetuksella annettavan tietosisällön toimittamisen kustannuksia (perustamiskustannukset ja vuosittaiset pysyvät kustannukset)

Kommentit

Pilotoinnissa mukana olleiden kuntien ja kaupungin kustannukset vaihtelivat välillä 25.000-125.000 €. Suurin kustannus oli Espoon kaupungilla, joka toteutti integraation HILMA:sta omiin tietojärjestelmiinsä. Kustannusten keskiarvo oli 53.000 €. Sastamalan kaupunki arvioi muutosvaiheen kustannusvaikutukseksi 50.000-100.000 € riippuen tarvittavien tietojärjestelmämuutosten laajuudesta. Jatkuvan raportoinnin työmääräksi Sastamalan kaupunki arvioi noin 2-3 htp/kk. Työmäärään vaikuttaa keskeisesti tarvittava manuaalisen työn osuus, toimittajilta saatujen laskujen vaatimustenmukaisuus sekä tekoälyn ja automaation osuus prosessissa. Ensivaiheessa henkilöstöresurssia tulee lisäämään myös toimittajien ohjeistaminen ja laskujen uusintapyynnöt.

Rautava Tapio
Sastamalan kaupunki